

Etsivän nuorisotyön opas poliiseille

Toni Joenpolvi & Laura Jokinen

11/2021

TIIVISTELMÄ

Tekijät: *Toni Joenpolvi & Laura Jokinen*

Opinnäytetyön muoto: *Toiminnallinen*

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Ossi Kaario & Joni Tonteri

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena on tuottaa poliiseille opas etsivästä nuorisotyöstä. Opinnäytetyö on tarkoitettu erityisesti valvonta- ja hälytyssektorilla sekä rikostorjunnassa työskenteleville poliiseille. Tavoitteena on saada poliisin henkilöstölle tietoon, minkälaisia mahdollisuuksia etsivä nuorisotyö tuo poliisille ajatellen ennalta estävää työtä nuorten aikuisten parissa ja kuinka poliisin olisi hyvä toimia kohdatessaan työelämästä ja opiskeluista syrjäytynyt nuori aikuinen, joka on pudonnut palveluiden piiristä.

Opinnäytetyössä kerromme aluksi aiheemme valinnasta, kohderyhmästä ja työn rajauksesta. Seuraavaksi käymme läpi työmme tavoitteet ja tarpeellisuuden. Tämän jälkeen tarkastelemme poliisin ennalta estävän työn strategiaa ja muotoja, etsivää nuorisotyötä sekä rikollisuutta ja erityisesti nuorten rikollisuutta ja nuorten rikosten tekoon johtavia mahdollisia syitä kriminologian eri teorioiden kautta. Työmme loppupuolella on pohdinta, missä käymme läpi koko opinnäytetyö prosessin ja mietimme, mikä siinä meni hyvin ja missä olisi kehitettävää. Lisäksi annamme ideoita mahdollisesta jatkotutkimuksesta työhömmme liittyen.

Viimeisenä työssämme on liitteenä opas poliiseille etsivästä nuorisotyöstä. Oppaaseen on kerätty tiiviinä pakettina tietoa etsivästä nuorisotyöstä. Lisäksi oppaassa on kiteytetty ohje poliiseille, kuinka ottaa etsivä nuorisotyö osaksi omaa työtä.

Sivumäärä: 29 + 2 liitesivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 11/2021

Avainsanat: Poliisin ennalta estävä toiminta, etsivä nuorisotyö, rikollisuus, opas poliisille

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Aiheen valinta	3
1.2 Toiminnallinen opinnäytetyö	4
1.3 Kohderyhmä	4
1.4 Opinnäytetyön rajaus	5
2 OPINNÄYTETYÖN TARPEELLISUUS JA TAVOITTEET	6
3 MITÄ ETSIVÄ NUORISOTYÖ ON?	6
3.1 Etsivän nuorisotyön historia Suomessa	7
3.2 Etsivän nuorisotyön tavoitteet	8
3.3 Etsivän nuorisotyön arvot	9
3.4 Etsivää nuorisotyötä ohjaavat lait	10
4 POLIISIN ENNALTA ESTÄVÄN TYÖN STRATEGIA	11
5 ANKKURI-MALLI	14
5.1 Mitä Ankkuri-malli tarkoittaa?	14
6 RIKOLLISUUDEN RAKENNE JA SEURAUKSET	16
6.1 Rikollisuuden suorat seuraukset	16
6.2 Rikollisuuden välilliset seuraukset	16
6.3 Rikollisuuden jakautuminen ja kasaantuminen	17
6.4 Tilastoja rikollisuudesta	17
6.5 Nuorisorikollisuuskysely	18
7 RIKOLLISUUTTA SELITTÄVÄT TEORIAT	18
7.1 Itsekontrolliteoria	18
7.2 Paineteoria	19
7.3 Sosiaalisen kontrollin teoria	20
7.4 Oppimisteoria	21
7.5 Leimaamisteoria	23
7.6 Biososiaalinen kriminologia	23
8 PRODUKTIN KUVAUS	25
9 POHDINTA	26

LÄHTEET	28
LIITE 1: Opas poliisille etsivästä nuorisotyöstä	30

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Kun aloimme suunnittelemaan opinnäytetyötämme, meille oli selvää, että aihe tulisi liittymään jollain tavalla nuoriin tai nuoriin aikuisiin. Olemme huolestuneita nuorten tilanteesta yhteiskunnassamme, sillä nuorten tekemät väkivallanteot ja nuorten pahoinvointi ovat olleet paljon esillä mediassa. Aiemmin työelämässä olemme molemmat tehneet töitä nuorten parissa, joten tästäkin syystä koimme aihepiirin molemmille tärkeäksi opinnäytetyön aiheeksi. Aihe on entistä ajankohtaisempi myös koronaviruspandemian vuoksi, joka rantautui Suomeen 2020 maaliskuussa. Koronan vaikutukset etenkin nuoriin aikuisiin ovat olleet merkittäviä koronarajoitusten vuoksi. Moni nuorten elämään kuulunut asia kuten harrastaminen, kavereiden kanssa yhteisen ajan viettäminen ja erilaiset tapahtumat ovat olleet tauolla. Etäkoulu, työpaikkojen menetys ja eristäytyminen muusta yhteiskunnasta vaikuttaa etenkin sellaisiin lapsiin ja nuoriin, joilla jo ennen koronapandemiaa oli haasteita elämässä.

Pohtiessamme tarkemmin aiheen rajausta, tulimme siihen tulokseen, että aihe tulisi liittymään olennaisesti poliisin ennalta estävään työhön. Vaikka ennalta estävän työn tuloksia on vaikea mitata lyhyellä aikavälillä ja sen tuloksellisuutta on vaikea näyttää luvuin, ajatteleminen sen olevan tärkeää ja yhteiskunnallisesti merkittävää työtä. Ennalta estävällä työllä saadaan vaikutettua monen ikävän asian syntymiseen kuten syrjäytymiskehitykseen, perheväkivaltaan ja haittojen minimoimiseen ajatellen sekä yksilöä, että yhteiskuntaa. Ennalta estävä työ on myös edullisin keino verrattuna jälkien korjaamiseen jälkikäteen.

Kun tutkimme aiemmin tehtyjä opinnäytetyön aiheita, huomasimme, että ennalta estävästä työstä on tehty jo paljon erilaisia opinnäytetöitä. Emme halunneet suoraan toistaa mitään jo olemassa olevaa työtä, mutta kohderyhmä silti kiinnosti. Toisella meistä on kokemusta etsivästä nuorisotyöstä aiemman työuran kautta. Huomasimme, että Poliisiammattikorkeakoulussa ei ole tehty aiemmin juuri tähän liittyvää opinnäytetyötä ja työmenetelmä on poliiseille vielä suhteellisen vieras. Tästä syystä päädyimme valitsemaan etsivän nuorisotyön aiheeksi osana poliisin ennalta estävää toimintaa. Yhtenä aiheeseen vaikuttavana tekijänä oli myös se, että halusimme nostaa esille tätä nuorten ikäryhmää, mikä monesti jää paitsioon ennalta estävän työn näkökulmasta. Poliisilla on oma Ankkuri-malli alaikäisille nuorille ja se on todettu toimivaksi. Nuorisolaki 1285/2016 kuitenkin määrittää, että henkilö on nuori 29-vuotiaaksi saakka. Tälle 18–29-vuotiaiden henkilöiden ikäryhmälle ei ole poliisilla olemassa ennalta estävän työn mallia. Täysi-ikäisyyden saavuttaessa nuoren syrjäytymiskehitys saattaa lähteä vauhdilla etenemään, jos nuori on tilanteessa, jossa tukiverkosta ei ole eikä nuori osaa itse hakeutua avun piiriin. Etsivän nuorisotyön perustehtävä on auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ja saada heitä kiinnittymään osaksi yhteiskuntaa. Tästä syystä olisi tärkeä tuoda tiedoksi etsivä nuorisotyö myös poliiseille, jotka kohtaavat työssään juuri tähän ikäryhmään sijoittuvia nuoria.

1.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyön tarkoitus on, että etsivän nuorisotyön ja poliisin yhteistyö lisääntyisi. Tämä näkökulma vaikutti myös paljon siihen, millainen opinnäytetyömme aiheen rajaus tulisi olemaan. Pelkäsimme, että pelkkä opinnäytetyö hautautuu helposti muun olemassa olevan tiedon alle. Päätimmekin tehdä työmme toiminnallisena opinnäytetyönä, minkä tuotoksena olisi opas poliiseille etsivästä nuorisotyöstä. Toisena vaikuttavana asiana opinnäytetyömme menetelmään oli se, että olemme molemmat tehneet jo aiemmassa koulutuksessamme tutkimuksellisen opinnäytetyön. Opinnäytetyömenetelmää pohtiessamme päädyimme siihen, että olisi opettavaista tehdä erilainen opinnäytetyö kuin aiemmin. Pohdimme, että aiheeseen saisimme yhdistettyä myös tutkimuksellisen ja toiminnallisen opinnäytetyön elementit esimerkiksi selvittämällä ensin kyselyllä tämänhetkisen tilanteen poliisin ja etsivän nuorisotyön yhteistyöstä ja tekemällä tämän jälkeen oppaan aiheesta. Lopulta ajankäytöllisistä syistä ja henkilökohtaisista resursseista johtuen päädyimme siihen, että teemme opinnäytetyömme toiminnallisena työnä, minkä tuotoksena tulee olemaan opas poliiseille sekä raportti työstämme.

Haikansalo ja Korander kirjoittavat Poliisi (AMK) -opinnäytetyön ohjeessa, että toiminnallisessa opinnäytetyössä toteutetaan työelämään kehittävä projekti, prosessi tai tuotos. Toiminnallisesta opinnäytetyöstä voidaan käyttää myös termiä tutkimuksellinen kehittämistyö. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tavallisesti produkti eli tuote esimerkiksi opas, internetsivusto, suunnitelma, ohje, koulutusmateriaali tai projektin toteuttaminen. Tämän lisäksi työhön kuuluu työstöprosessin raportti, missä kerrotaan prosessin vaiheet alusta loppuun. (Haikansalo & Korander 2021, 7.) Oppaan vaatimukseksi päätimme, että se olisi selkeä, kompakti ja helposti tulostettavissa poliisilaitoksilla tiedoksi henkilökunnalle. Opas on tehty pdf-muodossa, jolloin se on mahdollista laittaa sähköisesti löydettäväksi esimerkiksi poliisilaitosten omiin sähköisiin kanaviin, jolloin sitä ei tarvitse välttämättä tulostaa.

1.3 Kohderyhmä

Opinnäytetyömme ja siihen liittyvä opas on tarkoitettu erityisesti miehistötason tehtävissä työskentelevien poliisien käyttöön niin valvonta- ja hälytyssektorilla kuin rikostorjunnan puolella. Mikäli poliisi kohtaa työtehtävällään esimerkiksi hälytystehtävän yhteydessä tai kuulusteluissa nuoren aikuisen, jonka elämänhallinnassa on haasteita, voi poliisi kysyä nuorelta lupaa antaa yhteystiedot eteenpäin etsivälle nuorisotyöntekijälle. Toki työmme on myös yleisesti sivistävä päällystötason poliiseille, joilla on mahdollista myös levittää työstämme tullutta tietoa miehistölle ja ottaa mukaan omien alaistensa käytäntöihin yhteydenotot etsivään nuorisotyöhön, mikäli työtehtävällä kohtaavat profiiliin sopivan nuoren aikuisen. Pohtiessamme, miten saisimme työstämme levitettyä tietoa käytäntöön, tulimme siihen tulokseen, että toimivin tapa voisi olla yhteydenotto laitosten ennalta estävän työn ryhmiin ja pyytää heitä laittamaan henkilöstölle tietoa oppaastamme esimerkiksi sähköpostitse. Heillä olisi mahdollisuus laittaa oppaamme myös laitoksen sisäiseen materiaalipankkiin, josta henkilökunnan olisi sitä helppo käyttää.

1.4 Opinnäytetyön rajaus

Poliisin ennalta estävästä työstä on tehty useampia opinnäytetöitä. Halusimme välttää omassa työssämme toistoa ja samojen aiheiden läpikäymistä kuin muissa ennalta estävään työhön liittyvissä opinnäytetöissä, joten päätimme rajata työmme koskemaan pääasiassa etsivää nuorisotyötä, mistä ei ole aiemmin ainakaan etsimämme perusteella tehty Poliisiammattikorkeakoulussa opinnäytetyötä. Käsittelemme työssämme etsivän nuorisotyön lisäksi nuorisolakia, poliisin ennalta estävän työn strategian vuosille 2019–2023, kriminologista näkemystä rikollisuudesta ja nuorista rikoksen tekijöinä sekä pintapuolisesti avaamme myös poliisin Ankkuri-mallia. Isoksi osaksi työmme sisältöä otimme etsivän nuorisotyön oppaan poliiseille, mihin kokoamme tiiviissä muodossa tärkeimmän tiedon poliiseille käytännön työhön käytettäväksi.

Etsivän nuorisotyön ja poliisin ennalta estävän työn käsittely aiheina on luonnollista jo ajatellen työmme avainsanoja ja ydintä. On tärkeä, että lukija saa selkeän käsityksen, mitä etsivä nuoristyö on ja miksi se on tärkeää toimintaa ennalta estävänä muotona yhteiskunnassamme. Nuorisolaki taas on se ohjaava laki, mihin etsivä nuorisotyö perustuu, joten lain tunteminen on tärkeä osa etsivän nuorisotyön olemassaolon ymmärtämisessä. Poliisin ennalta estävän strategian ja Ankkuri-toiminnan käsittelyllä halusimme tuoda lukijalle tiedoksi, millä tavoin poliisissa pyritään ennalta estämään rikollisuutta ja tuoda ennalta estävän työn ajatteluun nimenomaan poliisinäkökulmaa. Tästä syystä valitsimme teoriaosuuteen myös kriminologista näkemystä nuorten rikollisuudesta. Vaikka etsivän nuorisotyön asiakkaat eivät ole automaattisesti heitä, joilla on riski joutua rikoksen tekijäksi, vaan he voivat olla muuten yhteiskunnasta syrjäytyneitä tai jopa riskissä joutui itse rikoksen uhriksi, halusimme tuoda työhön poliisinäkökulmaa tällä teoriaosuuden lähestymistavalla.

2 OPINNÄYTETYÖN TARPEELLISUUS JA TAVOITTEET

Turun yliopiston laajassa FinnCrime -tutkimuksessa selvisi vuonna 2013, että alle kolme prosenttia ihmisistä tekee yli puolet rikoksista (Turun yliopisto). Kuten on tiedossa, on poliisin asiakaskunnassa huono vaihtuvuus. Ennalta estävällä toiminnalla on tässä suuri mahdollisuus. Vaikuttamalla yhteiskunnassa siihen pieneen osaan ihmisiä, jotka ovat ajautuneet tekemään rikoksia, saataisiin parhaimmillaan erinomaisia tuloksia rikollisuuden vähenemisessä. Tulokset eivät näkyisi pelkästään poliisin toimintaan heijastuvana asiana, vaan siitä hyötyisi koko yhteiskunta. On huomattavasti halvempaa ennalta ehkäistä rikoksia kuin selvittää niitä ja korjata vahinkoja jälkikäteen.

Poliisissa on panostettu viime vuosina paljon ennalta estävään työhön. Ankkuri-mallia on kehitetty ja sillä on saatu hyviä tuloksia. Helsingin poliisi on saanut ennalta ehkäisevällä työllä lisää turvallisuutta Helsinkiin. Myös harvapartioiden läsnäolo on ollut turvallisuuden tunnetta tuova elementti syrjäseuduilla, missä aiemmin ei poliisia juuri näkynyt. (Poliisi; Soteuudistus.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on saada poliisin henkilöstölle tietoon, minkälaisia mahdollisuuksia poliisin ennalta estävässä työssä on ajatellen nuoria aikuisia kohderyhmänä. Pyrimme tekemään lyhyen ja ytimekkään oppaan etsivästä nuorisotyöstä, jota poliisi voi työssään hyödyntää. Etenkin valvonta- ja hälytystoiminnassa poliisit tapaavat paljon nuoria haastavissa elämäntilanteissa. Kun valvonta- ja hälytystoiminnassa työskentelevä poliisi näkee nuoren, jolla on haasteita esimerkiksi elämähallinnassaan, voi poliisi kysyä nuorelta luvan, saako poliisi ilmoittaa hänen yhteystietonsa etsivään nuorisotyöhön. Poliisi voi lähettää nuoren yhteystiedot esimerkiksi tekstiviestitse tai sähköpostitse etsivään nuorisotyöhön. Etsivä nuorisotyöntekijä ottaa nuoreen yhteyttä ja sopii nuoren kanssa jatkosta. Poliisin osalta ei tarvitse tehdä enempää, joten työkaluna yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa on lopulta melko helppoa ja vaivatonta poliisin näkökulmasta.

3 MITÄ ETSIVÄ NUORISOTYÖ ON?

Nuorisolaki (1285/2016) 10–12§ määrittää etsivän nuorisotyön raamit. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on löytää alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat joutuneet työelämän tai koulutuksen ulkopuolelle tai ovat muuten tuen tarpeessa. Tavoitteena on pohtia nuoren kanssa yhdessä hänen tarvitsemia palveluita ja kulkea nuoren rinnalla. Tärkeänä ajatuksena on varhainen tuki ja nuoren valmiuksien vahvistaminen, jotta nuori pääsee eteenpäin elämässään. Etsivässä nuorisotyössä halutaan muodostaa luottamuksellinen ja turvallinen suhde aikuiskontaktiin ja yhdessä nuoren kanssa etsiä hänen ongelmiinsa ratkaisuja. Etsivän nuorisotyön perustana on kuuntelu ja neuvottelu nuoren kanssa asioista, mitä hän haluaa ja mihin on valmis sitoutumaan. Etsivä nuorisotyö on aina maksutonta ja se perustuu vapaaehtoisuuteen ja vaihteluun. Nuori saa itse päättää ottaako hän tarjotun avun vastaan ja mitä asioita on valmis käsittelemään työntekijöiden kanssa. (Aluehallintovirasto.)

Etsivän nuorisotyön ideana on, että etsivät menevät sinne, missä asiakkaat ovat ja tarjoutuvat avuksi. Kohtaamispaikkoina toimivat esimerkiksi oppilaitokset, vankilat, Internet sekä palveluverkostot, joissa asiakkaisiin pyritään saamaan kontakti muiden palveluiden piiristä. Etsivät tekevät myös paljon kotikäyntejä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 23–24.) Oman kokemuksen mukaan työskennellessäni etsivässä nuorisotyössä, työ on hyvin moninaista. Yleensä työ aloitetaan selvittämällä sosiaalietuuksiin ja taloudellisiin tilanteisiin liittyviä asioita, luodaan hyvä vuorokausirytmä ja vahvistetaan toimintakykyä. Matkalla nousee esiin monesti muunkinlaisia ongelmia, kuten mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä velka- ja viranomaisasiat.

Vuonna 2018 etsivässä nuorisotyössä työskenteli 660 henkilöä. Etsiville tuli yhteensä 27466 yhteydenottoa, joista he tavoittivat 19 762 nuorta. Miehiä näistä oli 57 % ja naisia 43 %. Suurin osa nuorista tuli etsivän nuorisotyön pariin ohjaavien tahojen kautta. 29 % tuli oppilaitosten kautta, 14,1 % sosiaali- ja terveystoimesta, 9,6 % nuorisotyön kautta, 12,2 % muiden viranomaisten kautta ja 26,1 % nuoren oman yhteydenoton kautta. (Bamming, R. & Walldén, J. 2018, 10, 13–14.)

Kuva 1. Kaavio siitä, miten etsivä nuorisotyö tukee nuorta. (Hyria Säätö).

3.1 Etsivän nuorisotyön historia Suomessa

Ammatillisen etsivän työn juuret Suomessa ulottuvat 1960-luvulle. Iso vaikutus tämänkaltaisen palvelun luomiseen olivat erilaisten laittomien päihteiden Suomeen tulo 1960-luvulla. Etsivä nuorisotyö jalkautui erityisesti jengien pariin, auttaen sitä kautta nuoria. Tavoitteena oli saada kontakti nuoriin, ettei alkoholi vaihtunut huumeisiin. Alussa tavoitteena oli pelkästään saada kontakti nuoreen ja toivoa, että siitä syntisi jotain, mikä hyödyttäisi nuorta jatkossa. 1980-luvulla etsivä työ muuttui järjestelmällisemmäksi. Toimijoina oli silloin neljä eri järjestöä. Näitä olivat Nuorten päihdetyö, Raittiustoimiston nuorisoneuvonta, kunnallisen nuorisotyön erityisnuorisotyö ja seurakunnan erityisnuorisotyö.

1980-luvulla työn tekeminen oli rajatonta, koska työntekoon oli annettu vapaat kädet. Työnohjaukset ja erilaisten tukien järjestäminen työntekijöille oli harvinaista. Etsivää työtä oli tehty 1960-luvulta lähtien yksin ja itsekkin marginaalissa ilman ammatillista metodia selustanaan, ja tämä ajoi työntekijät loppuun. 1980-luvulla asiaa alettiin ymmärtämään ja todettiin, että työhön tarvitaan erilaisia malleja tueksi, jotta työtä pystytään tekemään pitkäjänteisesti. Vaikka työtavat ovat muuttuneet vuosikymmenten aikana, on työn peruseriaatteet pysyneet samoina. Työn lähtökohtana on aina ollut perushumaanius ja diakoninen näkökulma.

Etsivää nuorisotyötä on ollut Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamana kunnissa kokeiluna jo vuodesta 2008 alkaen (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 28–29). Nuorisolain muutos vuonna 2011 loi kuitenkin uuden aikakauden alun etsivälle nuorisotyölle. Tämä tarkoitti sitä, että etsivän nuorisotyön käsite kirjattiin lakiin ja työntekijöiden määrää kasvatettiin. Työn painopiste muuttui haittoja vähentävästä työstä enemmän kohti ennalta ehkäisevää sekä korjaavaa työtä. Suurimpia muutoksia työn alkuvaiheesta nykypäivään on siinä, että työtä tehdään aina työpareittain, työnohjausta on yleensä tarjolla ja jatkokoulutuksiin on mahdollista osallistua. Lisäksi työn tekeminen on suunnitelmallisempaa ja asioiden dokumentointiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15–17,19.)

3.2 Etsivän nuorisotyön tavoitteet

Etsivän nuorisotyön tavoitteet muodostuvat sen mukaan, mistä tahosta on kyse. Näitä tahoja on kolme erilaista. Nuorella, joka on etsivän nuorisotyön piirissä, on omat tavoitteensa työskentelylle. Työntekijä, joka toimii etsivänä asettaa työlleen omat tavoitteet. Sen lisäksi yhteiskunnalla resursoijana on omat tavoitteet työn vaikuttavuudesta. Pohjan tälle antaa yhteiskunnalliset tavoitteet, mitkä tähtäävät siihen, että asiakkaalle saadaan muodostettua hänen omat tavoitteensa sekä lisäksi tukea ja suojata niitä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 26.)

Etsivän nuorisotyön pohjana on ajatus, että jokainen ihminen osaa ja voi oppia. Ei ole olemassa toivotomia ihmisiä. Työllä halutaan vahvistaa asiakasta tekemään omia ratkaisuja ja löytämään tavoitteitaan. Työntekijät avaavat asiakkaille mahdollisuuksia siitä, minkälaisia palveluja heille on tarjolla. Palveluita tarjotaan asiakkaan tarpeista riippuen esimerkiksi siitä syystä, että palvelu pienentää asiakkaan elämäntapaan linkittyviä riskitekijöitä tai aukaisee uusia portteja elämässä. Palveluiden piiriin pääseminen voi esimerkiksi parantaa asiakkaan elämänlaatua ja toteutuneet tavoitteet voivat lisätä hänen kokemuksiaan onnistumisesta, jotka ovat voineet aiemmassa elämässä jäädä hyvin vähäisiksi. Taustana työlle on ajatus positiivisuuden kehästä, eli onnistuminen ruokkii onnistumisia. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 26–27.)

Koska etsivä nuorisotyö on julkisrahoitteista ja ohjaus tulee viranomaisten taholta, tuo se työntekijöille mahdollisesti sisäisen ristiriidan maksavan tahon tavoitteiden ja toteutuneiden asiakastavoitteiden välillä. Työn tavoitteena on tuottaa yhteiskunnalle säästöjä ja siksi sitä rahoitetaan yhteiskunnan toimesta, kun taas työntekijän tavoitteena on asiakkaan kanssa löytää syrjäytymistä estävät keinot ilman turhaa

painostusta asiakasta kohtaan. Työn tuloksellisuus nähdään sosiaalipalveluiden käytön vähentymisenä ja ihmisen siirtyessä työnteon pariin veronmaksajaksi. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 27–28.)

Tavoite ei kuitenkaan aina tarvitse olla se, että ihmisestä tulee tuottava yhteiskunnalle vaan se voi olla yleisesti haittojen vähentämistä. Riippuen ihmisen tilanteesta, onnistuminen voi tulla jo siitä, että henkilö kokee turvallisen ja luotettavan ihmisen läsnäolon sekä saa kokea osallisuuden tunnetta yhteiskuntaan kuulumisesta. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 28.) Poliisin näkökulmasta katsottuna haittoja vähentävä toiminta voi olla sitä, että nuori vähentää päihteiden käyttöä eikä aiheuta poliisille esimerkiksi toistuvia kotikäyntejä, näpistyksiä tai esitutkinnallisia toimenpiteitä kuten kuulusteluja.

3.3 Etsivän nuorisotyön arvot

YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa määritellään ajatus yhtäläisestä universaalista ihmisarvosta, ja tämä ajatus on myös määritelty Suomen perustuslaissa (Kaartinen-Koutaniemi, 20). Perustuslain toisessa luvussa pykälässä kuusi sanotaan näin:

”Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista määrättäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.” (Suomen Perustuslaki 2 luku 6§.)

Etsivän nuorisotyön pohjana on ajatus, että jokaista ihmistä tulee kohdella ihmisarvoa kunnioittavasti huolimatta hänen taustastaan ja elämäntilanteestaan. Etsivän nuorisotyön tavat toimia nojaavat tähän ajatukseen. Työntekijöiden on sitouduttava tähän ajatukseen täysin, jotta voidaan edes puhua etsivästä nuorisotyöstä. Etsivä nuorisotyö tuo mahdollisuuksia nuorille, joilta elämän suunta on hukassa. Asiakasta ei pyritä muuttamaan eikä elämän suuntaa pyritä muokkaamaan sen mukaan, mitä ympäröivä yhteiskunta pitää tavoiteltavana ja hyvänä elämänä. Pyritään pikemminkin tukemaan asiakasta siinä, että hän löytää itselleen mieluisen suunnan elämään ja motivaation sen toteuttamiseen. Asiakkaan itsemääräämisoikeutta halutaan kunnioittaa. Asiakas on se, joka määrittää suhteensa työntekijään ja palveluiden vastaanottamiseen. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 20–22.)

Ihmisten luokittelu on tyypillistä yhteiskunnassamme ja sosiaalisissa järjestelmissä. Etsivän työn asiakkaat ovat niitä, jotka kansalaisten silmissä usein ovat syrjäytyneitä ja ongelmallisia. Etsivien silmissä he ovat kuitenkin saman arvoisia, eikä asiakkaita luokitella tai tyypitellä. Etsivä nuorisotyö vie asiakkaalle niitä palveluita, jotka heille kuuluvat. Nuoren ja työntekijän välinen asiakassuhde etenee niin hitaasti ja pitkästi kuin asiakas itse haluaa. Työ on rinnalla kulkemista nuoren kanssa. Vaikka muut palvelut voivat nostaa kädet pystyyn nuorten kanssa, etsivä työ ei tee niin, vaan matka nuoren kanssa jatkuu. Jos nuori päättää tarttua palveluihin, on hänelle ne tarjolla ja saatavissa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 21–22.)

3.4 Etsivää nuorisotyötä ohjaavat lait

Kaikkea nuorisotyötä ohjaa ensisijaisesti nuorisolaki 1285/2016. Tämä koskee luonnollisesti myös etsivää nuorisotyötä, missä nuorisolain asettamia tavoitteita toteutetaan lain määrittelemistä lähtökohdista sekä etsivästä nuorisotyöstä säädettyjen pykälien kautta. Velvoittava nuorisolaki koskee opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa nuorisotyötä, kun taas muiden toimialojen nuorisotyötä ohjaa myös muiden toimialojen lait. (Etsivän nuorisotyön käsikirja, 10.)

Nuorisolaki määrittää 1 luvun 3§:ssä nuoren alle 29-vuotiaaksi. Nuorisotyö määritellään nuorisolaissa nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa. (Nuorisolaki 1285/2016, 1 luku 3§.)

Kunnilla on nuorisolaissa määritelty vastuu järjestää nuorisotyö- ja politiikkaan kuuluvat asiat kunnassaan. Kunnan tulee luoda nuorisotyölle ja nuorisotoiminnalle edellytykset järjestämällä nuorille suunnattuja palveluita ja tiloja paikalliset olosuhteet huomioiden sekä tukea nuorten kansalaistoimintaa. Kunnan tulee tarpeen mukaan tehdä yhteistyötä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisotalojen, seurakuntien ja muiden tahojen kanssa, jotka tekevät nuorisotyötä. (Nuorisolaki 1285/2016, 3 luku 8§.)

Tavoitteet nuorisotoimintaan säädetään nuorisolain 1 luvun 2§:ssä. Tavoitteina on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä yhteiskunnassa toimimiseen. Tavoitteena on lisäksi tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä ja yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tukea nuoria harrastamisessa sekä muussa toimimisessa yhteiskunnassa, edistää nuorten tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lähtökohdat tavoitteisiin pääsemisessä ovat yhteisvastuu, kansainvälisyys, kulttuurien moninaisuus, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, elämän ja ympäristön kunnioittaminen ja monialainen yhteistyö. (Nuorisolaki 1285/2016, 1 luku 2§.)

Nuorisolain kolmannessa luvussa määritellään tarkemmin etsivän nuorisotyön tehtäviä pykälässä kymmenen. Näitä tehtäviä ovat tavoittaa nuori, joka on tuen tarpeessa, sekä auttaa häntä hänen itsenäisyytään, kasvuaan, yhteiskuntaosallisuuttaan ja muuta elämänhallintaa kehittävien palveluiden ja

muun tuen piiriin. Etsivässä nuorisotyössä tulee pyrkiä myös edistämään hänen pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Aiemmin mainitsemamme nuoren vapaaehtoisuus ja yhteistyö nuoren kanssa on kirjattu tähän pykälään. Kunta voi yksinään tai kunnat voivat yhdessä järjestä nuorisotyön. Palvelu voidaan ostaa myös yksityiseltä tai kolmannelta sektorilta, mutta kunnan tulee vastata siitä, että palvelu on järjestetty nuorisolain mukaisesti. (Nuorisolaki 1285/2016, 3 luku 10§.)

Jotta etsivälle nuorisotyöntekijälle voidaan antaa nuoren yhteystiedot, on sitä varten oltava pääsääntöisesti nuoren suostumus. Nuorisolain kolmannen luvun pykälässä 11 on määritelty, milloin nuoren tiedot voidaan antaa ilman nuoren suostumusta. Näitä syitä on kolme erilaista: nuori on lopettanut perusopetuksen eikä ole päässyt toisten asteen opintoihin, nuori on keskeyttänyt ammatillisen koulutuksen tai lukion tai nuori on vapautettu varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai nuori on keskeyttänyt palveluksen. Pykälässä on kuitenkin maininta kolmannessa momentissa, että tietoja nuoresta ei tarvitse antaa edellä mainitun momentin perusteella, jos nuorella ei ole tarvetta etsivän palveluille. (Nuorisolaki 1285/2016, 3 luku 11§.)

Pykälän neljäs momentti on poliisin kannalta tärkeä. Lain mukaan muutkin viranomaiset sekä Kansaneläkelaitos voivat antaa salassapitosäännösten estämättä nuoren tiedot, jos he katsovat sen tarpeelliseksi. Tämän momentin mukaan poliisi voi luovuttaa nuoren tiedot etsivälle nuorisotyölle, jos kokee sen kokonaisuutena arvostellen tärkeäksi. Poliisin olisi kuitenkin syytä kysyä nuorelta lupa nuoren yhteystietojen lähettämiseksi. (Nuorisolaki 1285/2016, 3 luku 11§.)

Muita etsivää nuorisotyötä ohjaavia lakeja ovat: perustuslaki, yhdenvertaisuuslaki, sosiaalihuoltolaki, lastensuojelulaki, henkilötietolaki, hallintolaki, laki kuntouttavasta työtoiminnasta, työttömyysturvalaki, laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta, laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta ja laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä. (Etsivän nuorisotyön käsikirja, 3).

4 POLIISIN ENNALTA ESTÄVÄN TYÖN STRATEGIA

Poliisilaki määrittää 1 luvun 1§:ssä poliisin tehtävät, joihin kuuluu myös rikosten ennalta estäminen (Poliisilaki 22.7.2011/872). Ennalta estävän toiminnan tavoitteena on ylläpitää ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuutta, turvallisuuden tunnetta sekä luottamusta poliisiin. Keinoina ovat varhainen puuttuminen turvallisuutta heikentäviin tapahtumiin sekä turvattomuutta tuovaan kehitykseen. Haasteina ennalta estävässä työssä ovat resurssit ja asenteet. Ennalta estävä työ nähdään usein vähempiarvoisena muihin poliisin tehtäviin verrattuna. Näkyvien tulosten esittäminen on ennalta estävässä työssä myös haastavaa, koska tulos on usein se, että jokin asian ei tapahdukaan. Ennalta estävä työ vaatii pidempiaikaista seuranta, jotta tuloksia saadaan tuotua esille. (Sisäministeriö, Enska, 10.)

Maailma muuttuu jatkuvasti ja siten myös poliisin toimintaympäristö. Tähän on vastattava myös ennalta estävässä työssä, mihin on tullut lisää vaatimuksia sekä sen merkitys on kohonnut sisäistä turvallisuutta ajatellen. Yksi suuri haaste sisäisen turvallisuuden näkökulmasta on Suomalaisessa yhteiskunnassa ilmenevä polarisoituminen. Osa ihmisistä on pudonnut hyvinvointiyhteiskunnan tukiverkostoista pois. Vaikka yleisesti hyvinvointi on lisääntynyt väestössä, syrjäytyminen on kasaantunut pienelle väestöstä ja se on monimuotoistunut. Tämä syrjäytynyt joukko edustaa rikoksissa yleensä molempia puolia. He tekevät itse rikoksia, mutta joutuvat myös rikoksen uhriksi ja kokevat turvattomuutta. Polarisoitumista hyödynnetään myös propagandan levittämässä kohdistuen virheellistä informaatiota, vihapuhetta ja vale uutisia erityisesti niille ryhmille ja yksilöille, joilla on heikompi luottamus yhteiskuntaan ja instituutioihin jo lähtökohtaisesti. Uutisoinnilla pyritään lisäämään näiden ryhmien ja yksilöiden ulkopuolisuuden tunnetta ja epäluottamusta yhteiskuntaan. Teknologian kehitys on mahdollistanut sen, että kaikkien on mahdollista jakaa tietoja ja viestiä nopeasti. Se on luonut entistä paremmat olosuhteet propagandalle, ja perinteisen median asema luotettavan tiedon välittämisessä on heikentynyt. Haavoittuvuuksia käytetään myös valtion rajat ylittävien globaalien turvallisuuteen liittyvien uhkien, esimerkiksi terrorismin, järjestäytyneen rikollisuuden sekä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstreemismien levittämiseksi. (Sisäministeriö, Enska. 10–11.)

Suomessa luottamus on yhteiskunnan yksi vahva perusta. Verrattuna pääosaan muita maailman maita luottamus poliisiin sekä muihin instituutioihin ja yleisesti muihin ihmisiin on korkealla. Luottamus edistää sekä toimivuutta yhteiskunnassa että parantaa vaikuttavuutta viranomaisten toiminnassa. Tästä syystä suomalainen poliisi vähäisistä resursseista huolimatta on kyennyt toimimaan tehokkaasti. Tätä asemaa luotettavana tahona kaikkien väestöryhmien silmissä on ylläpidettävä, jotta voidaan turvata tehokkaan toiminnan edellytykset jatkossakin. Ennalta estävä toiminta tulisi nähdä yhteiskunnassa ja poliisitoiminnassa kustannustehokkaana osana koko toimintaa. Sen kautta voidaan yksilöihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi vahvistaa luottamusta ja yhteyttä paikallisiin yhteisöihin ja estää vakavia rikollisuuden muotoja leviämistä tätä kautta. Mikäli poliisilla ei ole yhteyttä ihmisiin ja paikallisyhteisöihin, se heikentää luottamusta poliisiin vaikeuttaen poliisin toimintaa. Tämä heijastuu toiminnan tulosten heikentymiseen ja etäännyttää ihmisiä poliisista. Poliisia kohtaan syntyvä epäluottamus luo perustaa turvattomuuden tunteelle ja piilorikollisuudelle. (Sisäministeriö, Enska. 11–12.)

Poliisin ennalta estävä työ on erityistoimintaa, mikä on johdettua, aktiivista ja suunniteltua. Ennalta estävä työ on tulosohjauksen, raportoinnin ja seurannan piirissä. Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023 määrittelee poliisin ennalta estävän työn seuraavasti:

Poliisin ennalta estävällä työllä tarkoitetaan suunnitelmallisia ja johdettuja toimia, joilla estetään rikoksia, turvallisuutta heikentäviä häiriöitä ja muita ihmisten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia ei-toivottuja tapahtumia. Poliisi toimii ratkaisulähtöisesti yhteistyössä eri viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Ennalta estävä toiminta on tietojohdoista ja sen toteutumisesta ja tuloksista

raportoidaan säännöllisesti viranomaisille, yhteistyökumppaneille ja asukkaille. (Sisäministeriö, Enska. 15.)

Poliisin työskentelytapa kenttätoiminnassa, rikostorjunnassa ja lupahallinnossa on jo itsessään ennalta estävää toimintaa, kun pyritään vaikuttamaan turvallisuusriskeihin sekä tilanteisiin, mitkä voivat ajautua rikoksiin, onnettomuuksiin tai häiriöihin. Tätä perustyössä poliisin tekemää ennalta estävää työtä ei kuitenkaan lueta mukaan ennalta estävään erityistoimintaan, mitä poliisin ennalta estävän työn strategiassa tarkoitetaan. Siinä on kyse enemmänkin jokaisen poliisin työskentelytavasta ja ajatusmallista asiakastilanteissa. (Sisäministeriö, Enska. 15.)

Poliisin ennalta estävän strategian 2019–2023 tavoitteet koostuvat neljästä teemasta. Ensimmäisenä tavoitteena on saada vähennettyä turvallisuutta heikentävistä häiriöistä ja rikoksista johtuvia inhimillisiä ja taloudellisia kustannuksia, mitkä kohdistuvat yhteiskuntaan ja yksilöihin. On aina taloudellisesti kannattavampaa ennaltaehkäistä rikoksia ja turvallisuutta heikentäviä häiriöitä riippumatta itse tapahtuman tai teon ja sen jälkiseurauksen hoitamisen tehokkuudesta. Kun teko tapahtuu, sille on aina uhreja, jonka elämään tämä teko vaikuttaa. Vaikutuksen voivat kohdistua laajemminkin uhrien lähipiiriin tai tietyn ihmisryhmän turvallisuuden tunteeseen ja luottamukseen yhteiskuntaa kohtaan tapahtumassa, missä kyseessä on esimerkiksi viharikos tai ikäihmiseen kohdistunut rikos. (Sisäministeriö, Enska. 16–17.)

Toinen tavoite pyrkii vahvistamaan ja ylläpitämään ihmisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Vaikka rikos tai jokin turvallisuutta heikentävä häiriö ei kohdistuisi suoraan tiettyyn ihmiseen, voi tämä tapahtuma vaikuttaa hänen turvallisuuden tunteeseensa ja turvallisuuteensa. Tästä syntyvä pelko ja turvattomuuden tunne saattavat rajoittaa ihmisen elämää merkittävästi. Ihmisten kielteisiin kokemuksiin yhteiskunnan turvallisuudesta vaikuttaa median yksityiskohtainen ja lisääntynyt uutisointi rikoksista ja onnettomuuksista, mutta myös ihmisten sosiaalisessa mediassa levittämä tieto ja huhut näistä tapahtumista. Ennalta estävästä työstä kertominen kansalaisille, ihmisten huolet tiedostava paikallinen viestistä sekä aktiivinen vuorovaikutus paikallisten yhteisöjen kanssa on tärkeää, jotta ihmiset kokevat turvallisuuden tunnetta ja tiedostavat poliisiin läsnäolon. Poliisi voi ennalta estävässä toiminnassa kohdentaa toimintaansa ryhmiin ja alueisiin, joissa turvattomuuden tunne on suurta ja turvallisuutta olisi parannettava. Poliisi voi myös jakaa näille ihmisille tietoja ja taitoja, joiden avulla on mahdollista itse vahvistaa omaa, lähipiiriin ja ympäristönsä turvallisuutta. Toisinaan turvallisuuden parantaminen edellyttää myös yksilötasoisia töitä ennalta estävästi. (Sisäministeriö, Enska. 17.)

Kolmas tavoite on ottaa huomioon eri väestöryhmät, ikäryhmät, vähemmistöt sekä tarpeet maan eri osissa luottamuksen ylläpidossa ja vahvistamisessa. Tehokkaan poliisitoiminnan kannalta on keskeistä se, että ihmiset luottavat poliisiin. Poliisin toiminta vaikeutuu, mikäli luottamus poliisiin on heikkoa. Reaktiivinen toiminta vaatii tällöin resursseja huomattavasti enemmän. Viime vuosikymmeninä suomalainen yhteiskunta on muuttunut, monimuotoistunut ja kansainvälistynyt. Suomi on etnisesti monimuotoi-

sempi sekä erot sukupolvien ja Suomen eri alueiden, kuten kasvavien kaupunkien ja taantuvien alueiden välillä ovat lisääntyneet. Luottamus poliisiin on yleisesti edelleen hyvä, mutta erot eri ryhmien ja alueiden välillä voivat olla merkittäviä. Luottamusta poliisiin voidaan ylläpitää ja lisätä ennalta estävän toiminnan kautta. Vuorovaikutteinen toimiminen ihmisten kanssa paikallisesti huomioiden erityisesti eri väestö- ja ikäryhmät sekä vähemmistöt voidaan vaikuttaa ihmisten luottamukseen poliisista. (Sisäministeriö, Enska. 17–18.)

Viimeisenä tavoitteena on lueteltu erityisosaamisen tuki poliisin muissa toiminnoissa, ja huomioida ennalta estävän toiminnan yhteistyöverkostojen hyödynnettävyys muussa poliisitoiminnassa. Keskeinen voimavara ennalta estävässä työssä on yhdessä tekeminen ja yhteistyö muiden viranomaisten, järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ennalta estävää työtä voidaan hyödyntää myös tukena poliisin muille toiminnoille tiedon, osaamisen ja yhteistyökanavien avulla, kuten tietämyksenä alueella toimivista yhteisöistä ja järjestöistä. Tärkeänä osa-alueena on hallittu palveluun ohjaus poliisista järjestöjen ja muiden viranomaisten palveluiden pariin, millä voidaan vähentää sekä hallita henkilöön mahdollisesti liittyviä väkivallan tai rikoksen uhkia. Näitä voivat olla esimerkiksi perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrin sekä rikoksilla tai väkivaltaisella radikalisoitumisella oireilevat nuoret. Ennalta estävä toiminta olisi tärkeänä pitää osana kaikkia poliisitoiminnan alueita, mikä tukisi näitä muita toimintoja. (Sisäministeriö, Enska. 18.)

5 ANKKURI-MALLI

Poliisi tekee paljon yhteistyötä eri alojen ammattilaisten kanssa. Vaikka tämän opinnäytetyön tarkoitus on tehdä poliisille opas etsivästä nuorisotyöstä, niin mielestämme tässä on tärkeää esitellä Ankkuri-malli lyhyesti. Ankkuri-malli ei ole ollut kauaa toiminnassa Suomessa. Vuonna 2013 Sisäasiainministeriö asetti Ankkuri tai vastaavan moniviranomaistoimintamallin valtakunnallista käyttöönottoa valmistelevalle työryhmälle. Tavoitteena oli, että vuonna 2014 Ankkuri-malli olisi käytössä osana tulossuunnittelua ja sisäisen turvallisuuden ohjelman alueellista toimeenpanoa. (Sisäministeriön julkaisu 30/2013, 4.) Tällä hetkellä Ankkuri-malli on laajasti käytössä. Ankkuritoiminnan nettisivuilta löytyy jokaisen alueen ankkuritoimijoiden yhteystiedot. Sisä-Suomen alueella ankkuritoimijoiden työntekijät sijaitsevat Tampereella ja Jyväskylässä.

5.1 Mitä Ankkuri-malli tarkoittaa?

Ankkuri-malli tarkoittaa moniviranomaisyhteistyötä, jossa eri alojen viranomaiset työskentelevät poliisin kanssa yhdessä poliisiasemalla. Tähän moniammatilliseen tiimiin kuuluu poliisi, sosiaalitoimi, terveystoimi sekä nuorisotoimi. Tiimin tarkoitus on puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa alle 18-vuotiaisiin nuoriin ja heidän perheisiinsä. Mitä nopeammin moniammatillinen yhteistyö lähtee toimimaan, sitä parempia tulokset ovat. (Ankkuritoiminnan käsikirja, 17.)

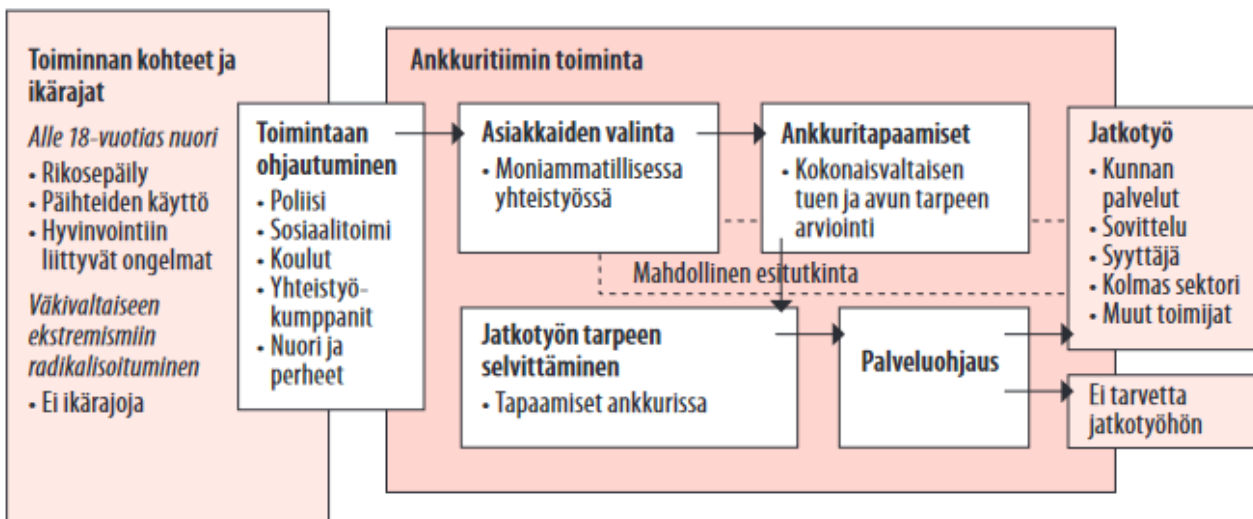

Ankkurin perusperiaate on puuttua jo varhaisessa vaiheessa alaikäisten tekemiin rikoksiin, selvittää nuoren elämäntilanne ja ohjata nuori oikeiden palveluiden piiriin. Ankkuri-mallilla puututaan myös lähi-suhde- ja perheväkivaltatapauksiin nopeasti. Varhainen puuttuminen nuorten ongelmiin ja rikosten ennalta ehkäisyyn lisää sisäistä turvallisuutta. (Ankkuritoiminnan käsikirja, 17–18.)

Ankkuritoiminnalla on kuusi keskeistä tavoitetta. Ankkuritoiminnalla pyritään ennalta ehkäisemään nuorten tekemiä rikoksia ja edistämään nuorten hyvinvointia muiden toimijoiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Samalla nuorelle ja hänen perheellensä pyritään tarjoamaan oikea-aikaisesti heidän tarvitsemaa apua ja tukea. Samalla pyritään tukemaan nuoren osallisuutta ja ehkäisemään nuorten syrjäytymistä. Ankkuritoiminnalla pyritään myös ehkäisemään ja tunnistamaan väkivaltaiseen ekstremismiin radikalisoitumista ja tämän kautta lisäämään maan sisäistä turvallisuutta. Ankkuritoiminnalla pyritään myös edistämään yhteistyötä ja tiedonvaihtoa muiden toimijoiden kanssa. (Ankkuritoiminnan käsikirja, 18.)

Ankkuri-malli pohjautuu samoihin periaatteisiin, mihin etsivä nuorisotyökin. Keskeiset periaatteet molemmilla ovat nuoren osallisuus, yksilöllisyys ja kokonaisvaltaisuus, moniammatillinen yhteistyö eri viranomaisten kesken sekä nuoren kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistäminen sekä rikosten ennalta ehkäiseminen. Periaatteet pohjautuvat etiikkaan ja lainsäädäntöön, jotka myös antavat raamit työlle. Ankkuri-mallin tavoitteena on, että kaikki nuoren tarvitsemat palvelut saisi alussa saman katon alta. (Ankkuritoiminnan käsikirja, 19.)

Kuvio 1. Ankkuritoiminnan prosessikuvaus

Kuva 2. Yllä oleva kaavio kuvaa Ankkuritoiminnan prosessia. (Ankkuritoiminnan käsikirja, 23.)

6 RIKOLLISUUDEN RAKENNE JA SEURAUKSET

Moniulotteiset kulttuuriset ja moraaliset käsitykset, median antama kuva sekä ehkä myös valloilla oleva yleinen huoli yhteiskunnan kehityksestä heijastavat ihmisten käsityksiä rikoksien määrästä. Mediat korostavat poikkeuksellisia tapahtumia, joiden uutisarvo on suuri, mutta ne ovat kauimpana tyypillisestä ja tavanomaisesta rikollisuudesta. Rikollisuus koostuu todellisuudessa huomattavan vakaista ja jähmeistä rakennepiirteistä. Luotettava kuva rikollisuuden rakenteesta ja rikosten määrän kehityksestä vaatii piilo- ja ilmirikollisuudesta tietoa. Lisäksi tulee huomioida demografiset tekijät, kuten esimerkiksi sukupuoli ja ikä. (Kivivuori, Aaltonen, Näsi, Suonpää & Danielsson, 2018, kappale 4.)

6.1 Rikollisuuden suorat seuraukset

Rikokset aiheuttavat yksilöille, yrityksille kuin yhteiskunnalle suoria ja välillisiä seurauksia. Suorilla seurauksilla tarkoitetaan yksilön suhteen esimerkiksi vammoja sekä henkisiä kärsimyksiä. Lisäksi uhrien omaisten oma elämä saattaa järkkyyä. Erilaiset omaisuusrikokset esimerkiksi varkaudet, näpistykset ja vahingonteot aiheuttavat taloudellisia kustannuksia yksilöille. Yrityksille rikokset aiheuttavat välittömiä seurauksia ja kustannuksia varastetun ja vahingoitetun omaisuuden kautta. Väkivallan uhka ja väkivalta työntekijöihin heikentää työturvallisuutta ja ilmapiiriä, mikä taas voi lisätä sairauspoissaoloja. Yksilöille ja yrityksille lisäkustannuksia aiheuttaa myös vakuutus- ja suojautumiskulut. (Kivivuori ym. 2018, kappale 1.2.)

Rikollisuus aiheuttaa kustannuksia myös valtiolle ja julkistaloudelle. Rikollisuuden kontrollin kustannukset Suomessa vuonna 2013 olivat 1,7 miljardia euroa. Muita rikosvahinkoihin liittyviä kokonaiskustannuksia on hankala mitata, mutta arvion mukaan kokonaiskustannukset olivat vuonna 2013 ainakin 12,7 miljardia euroa. (Kivivuori ym. 2018, kappale 1.2.)

6.2 Rikollisuuden välilliset seuraukset

Rikoksista saadut tuomiot vaikuttavat myös rikoksen tekijöihin. Rikosaktiivisten ihmisten sosiaalinen asema on monesti varsin heikko: he ovat usein kouluttamattomia, työttömiä ja heillä on pienet tulot. Mitä aktiivisempi ja vakavampi rikosura on, sitä alhaisempi sosiaalinen asema keskimääräisesti on. Kriminologiassa on selitetty kahdella tavalla sitä, miten rikosaktiivisuus voi heikentää sosiaalista asemaa. Ensimmäisenä on mainittu yksilötason alttiudet. Yksilön alttiudet, jotka ilmenevät rikoksina, haittaa liittymistä koulutukseen ja työelämään. Näillä alttiuksilla tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että henkilö on päihdehakuinen tai hänellä ei ole itsekontrollia ja hän ei hakeudu kouluun tai työelämään. Rikosaktiivisuus voi johtaa myös muihin kielteisiin reaktioihin. Esimerkiksi parisuhdekumppani voi hylätä rikosaktiivisen henkilön ja rikosalttius voi haitata työsuhteisiin pääsemistä. Tämä voi vaikuttaa yksilön asemaan työmarkkinoilla ja laajemmin sosiaaliseen asemaan. Rikoksen tekijä voi kohdata tuomitsevia ja torjuvia sosiaalisia reaktioita. Mahdolliset rangaistukset vaikuttavat heikentävästi tuomitun sosiaali-

siin instituutioihin, kuten perheeseen, työhön ja koulutukseen. Lisäksi rikoksen tekijän saama rangaistus vaikuttaa myös muihin henkilöihin esimerkiksi hänen puolisoonsa tai lapsiin. (Kivivuori ym. 2018. kappale 1.2.)

Yrityksille aiheutuvat välilliset seuraukset voivat olla esimerkiksi asiakkaiden määrän väheneminen, työntekijöiden viihtyvyys työpaikalla sekä päätös yrityksen sijainnista. Rikollisuuden määrä vaikuttaa siihen, mihin yritykset asettuvat. Yhteiskunnalle välilliset seuraukset näkyvät yhteiskunnallisina reaktioina. Yhteiskunnallisia reaktioita voivat olla uutisointi, pelkotilat, suojautuminen yms. Rikollisuus voi hajottaa yhteiskuntaa. (Kivivuori ym. 2018. kappale 1.2.)

6.3 Rikollisuuden jakautuminen ja kasaantuminen

Kriminologian tutkimusten ja toistetuimpien löydöksiin mukaan iällä ja rikoskäyttäytymisellä on vahva yhteys. Eniten rikoksia tekevät 18-vuotiaat, mutta tämän iän jälkeen alkaa tasainen lasku. Myös sukupuoli vaikuttaa rikosten määrään: tutkimusten mukaan miehet tekevät naisia enemmän rikoksia. Teini-ikäisenä miesten ja naisten rikoskäyttäytyminen ovat samankaltaisimmillaan, mutta ikääntyessä sukupuolten väliset erot lisääntyvät. Vuoden 2016 Nuorisoriikollisuuskyselyn tulosten mukaan Nuoret pojat syyllistyvät useimmiten pahoinpitelyyn kuin tytöt, mutta varkaus- ja huumausainerikoksissa erot olivat pienempiä tyttöjen ja poikien välillä, vain muutamia prosenttiyksiköitä. (Kivivuori ym. 2018. kappale 4.1.)

6.4 Tilastoja rikollisuudesta

Vuonna 2020 poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tuli 537 700 rikoslakirikosta. Näistä omaisuusrikoksia oli 252 500 kappaletta. Omaisuusrikoksiin luetaan petokset, maksuvälinepetokset, ryöstöt, varkaudet, näpistykset, vahingonteot ja moottoriajoneuvon luvaton käyttö ja anastus sekä moottorikuluneuvon käyttövarkauksia. Rattijuopumuksia tuli poliisin tietoon 20 300 kappaletta ja huumausainerikoksia 37 000 kappaletta, joista käyttörikoksia oli 23 700 kappaletta. (Suomen virallinen tilasto, SVT: Rikos- ja pakkokeinotilasto).

Poliisin tietoon tuli vuonna 2014 noin puoli miljoonaa rikoslakirikosta. Rikoslakirikoksista lähes puolet oli omaisuusrikoksia. Huumausainerikoksia oli n. 22 000 kappaletta ja rattijuopumuksia n. 18 000 kappaletta. Seksuaali- ja väkivaltarikoksia kirjattiin 38 000 kappaletta. Törkeitä pahoinpitelyitä kirjattiin n. 1700 kappaletta, raiskauksia kirjattiin n. 1000 kappaletta ja henkirikoksia tehtiin 101 kappaletta. Nämä määrät ovat vain poliisin tietoon tulleita. Rikosten ilmoitusalttius ja kiinnijäämisriskit vaihtelevat huomattavasti eri rikoslajeissa. Etenkin omaisuus-, väkivalta-, huumausaine-, ja liikenne-rikoksissa piilorikollisuuden osuus on korkea ja se on todennäköisesti vaihteleva. (Kivivuori ym. 2018. kappale 4.1.)

6.5 Nuorisoriikollisuuskysely

Etenkin nuorten kohdalla varsin pienehkö osa rikollisuudesta tulee viranomaisten tietoon ja täten tilastoihin. Vuodesta 1995 lähtien nuorille 15–16-vuotiaille on järjestetty Nuorisoriikollisuuskysely, joka järjestetään neljän vuoden välein. Kyselyn järjestää Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Kyselyssä seurataan nuorten rikoskäyttäytymistä ja rikosten uhriksi joutumisen määrää, piirteitä ja kehitystä. Kyselyn avulla pyritään muodostamaan kuva nuorten tekemästä ja kokemasta rikollisuudesta. (Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.)

Vuoden 2016 kyselyn tulosten perusteella voidaan todeta, että nuorten rikoskäyttäytyminen on kääntynyt uudestaan laskuun pienen nousun jälkeen. Kyselyn vastanneista nuorista 15 % oli varastanut jotain ja 14 % oli vahingoittanut omaisuutta. Marihuanaa tai hasista oli käyttänyt 6 % ja väkivaltarikokseen oli syyllistynyt 8 %. Kyselyyn vastanneista nuorista 35 % kertoi juoneensa alkoholia humaltumistarkoituksessa viimeisen vuoden aikana. Pääsääntö on, että lievemmissä rikoksissa piilorikollisuutta esiintyy enemmän. (Kivivuori ym. 2018, kappale 4.1.)

Vuoden 2020 kyselyn tulosten perusteella voidaan todeta, että rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemusten väheneminen näyttää pääosin päättyneen. Suurin osa teoista ja uhrikokemuksista oli vuoden 2016 tasoa. Luvattomat poissaolot koulusta, vahingonteot ja koulukiusaaminen ovat vähentyneet vuodesta 2016. Sen sijaan muiden huumeiden kuin hasiksen tai marihuanan käyttö oli lisääntynyt vähän. Nuorista 4 % oli viimeisen 12 kuukauden aikana pahoinpidellyt toisen ja väkivallalla aiheutettu sairaalahoitoa vaatineiden vammojen määrä oli noussut. 6 % nuorista oli ollut viharikosten kohteena viimeisen 12 kuukauden aikana. (Kaakinen & Näsi 2020, nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset, 1.)

7 RIKOLLISUUTTA SELITTÄVÄT TEORIAT

Rikollisuus muodostaa yhteiskunnassamme selkeitä, toistuvia rakenteita eikä ole sattumanvaraista. Rikosten tekeminen kasaantuu tietyille henkilöille, jotka ovat rikosaktiivinen vähemmistö. He tekevät tyypillisesti rikoksia myös laaja-alaisesti eli useasta eri rikoslajista. Rikoksen tekemisen ja uhriksi joutumisen välillä löytyy myös yhteys. Rikollisuutta selittämään on syntynyt erilaisia teorioita, mitkä perustuvat nykytutkimukseen. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.)

7.1 Itsekontrolliteoria

Itsekontrolliteorian mukaan alhainen itsekontrolli lisää yksilön todennäköisyyttä ajautua tekemään rikoksia, mutta myös lisää riskiä ajautua sekä koulutuksen että työn ulkopuolelle. Tämä johtaa heikkoon taloudelliseen asemaan ja riskiin joutua sosiaalisen kontrollin ulottumattomiin. Itsekontrolliteoria on valikoitumisteoria, missä korostuu yksilöiden väliset melko pysyvät erot. Sitä on kutsuttu kriminologi Michael Gottfredsonin ja kriminologi Travis Hirschin toimesta rikoskäyttäytymisen yleisteoriaksi, koska

se selittää useita rikoslajeja. Heikko itsekontrolli näkyy erilaisin tavoin niin päihteiden käytössä, varkauksissa kuin väkivaltarikoksissa. Alhaisen itsekontrollin omaavat ovat tyypillisesti henkilöitä, joilla on puutteita ahkeruudessa ja sinnikkyudessa. He ovat elämishakuisia ja keskittyvät henkisten ponnistusten sijaan fyysisiin ponnistuksiin. Heikko itsekontrolli hankaloittaa työhön tai opiskeluun panostamista, koska tämä piirre haittaa suunnitelmien tekemistä. Rikokset tarjoavat näille henkilöille välitöntä tarpeentyydytystä, jännitystä ja riskialttiutta. Näiden henkilöiden tekemät rikokset tuovat rahaa ilman työtä tai mahdollistavat koston ilman hankalia oikeusprosesseja. Tutkimusten perusteella itsekontrollin taso on seikka, mikä ennustaa hyvin vahvasti rikosaktiivisuutta. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.1.)

Ominaisuus alhaiseen itsekontrolliin on melko pysyvä. Se kehittyy perimän ja ympäristön vuorovaikutuksessa. Eri elämänvaiheissa se näkyy eri muodoissa. Alhainen itsekontrolli näkyy lapsuudessa esimerkiksi tönimisenä ja kiukutteluna, nuorilla näpistelemisenä ja aikuisena runsaana päihteiden käytönä sekä vakavampina rikoksia. Itsekontrolliin on kuitenkin mahdollista vaikuttaa kuntoutuksen avulla. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.1.)

7.2 Paineteoria

Paineteoria jakautuu kahteen tyyppiin, klassiseen paineteoriaan ja yleiseen paineteoriaan. Klassinen paineteoria pohjautuu Robert K. Mertonin teoriaan siitä, että ihmisen asema yhteiskunnassa vaikuttaa siihen, kuinka hyvä mahdollisuus hänellä on menestyä taloudellisesti. Ristiriita päämäärän ja keinojen suhteen aiheuttaa turhautumista, mihin ihmiset sopeutuvat eri tavoin. Joillekin ratkaisu on rikollisuus. Henkilö hyväksyy päämääräkseen vaurastumisen, mutta hylkää lailliset keinot. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.2.)

Albert Cohenin sekä Richard Clowardin ja Lloyd Ohlinin teoriat liitetään usein klassisen paineteorian jatkumoksi. Cohenin tarkastellessa työnväenluokkaisia poikia ilmeni, että moni heistä tavoitteli keskiluokkaista asemaa, mihin kuuluu esimerkiksi raha ja arvostus. Koulutuksen kautta eteneminen oli heille kuitenkin vaikeaa, koska heillä ei ollut koulussa vaadittavia taitoja, jolloin he kehittivät oman arvostusjärjestelmänsä ja alakulttuurin. Sen sisällä he pystyivät kilpailemaan sosiaalisesta arvostuksesta, minkä arvoina oli esimerkiksi tappelussa pärjääminen ja varastaminen. Prosessin lopputuloksena oli jengiytyminen. Rikollisuuden ryhmäluonnetta nostivat esille myös Cloward ja Ohlin. He esittivät, että rikoskäyttäytyminen yleistyy siinä vaiheessa, kun koetaan yhteiskunnan epätasa-arvon aiheuttaneen oman ryhmän rajalliset mahdollisuudet menestyä. Köyhemmillä asuinaluilla asuvat nuoret ajautuvat Clowardin ja Ohlinin mukaan ajattelemaan positiivisemmin rikollisuudesta ja oppivat konkreettisesti rikosten tekemisen taitoja. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.2.)

Yleisessä paineteoriassa Robert Agnew tuo esille kolme paineen ja turhautumisen lähdettä, mitkä voivat johtaa rikollisuuteen. Ne ovat odotettu tai koettu epäonnistuminen tavoitellessa myönteistä päämäärää, tärkeänä pitämän asian menettäminen ja kielteisten ärsykkeiden kokeminen. Kansainvälisessä nuorisorikollisuuskyselyssä mitatessa paineteoriaa kysymykset koskevat esimerkiksi vanhemman

kuolemaa tai sairautta, vanhemman alkoholiongelmia sekä vanhempien välistä riitaa ja väkivaltaa. Hypoteesina paineteoriassa on se, että nuoret, jotka ovat joutuneet kokemaan edellä mainittuja elämäntapahtumia, syyllistyvät muita useammin rikoksiin. Yleisessä paineteoriassa taloudellisen eriarvoisuuden lisäksi on myös olemassa muita paineita aiheuttavia asioita, jotka voivat aiheuttaa rikollista käytöstä. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.2.)

Tutkimusten mukaan Suomessa sosioekonomisella asemalla on voimakas yhteys rikoskäyttäytymiseen. Erässä tutkimuksessa selvitettiin 19–30-vuotiaiden nuorten aikuisten alttiutta rikoksiin. Selvisi, että koulutustasolla on tässä asiassa suuri merkitys. Neljän vuoden seurannassa peruskoulun käyneiden miesten ryhmässä väkivaltarikoksia kertyi 36 tuhatta henkilövuotta kohden, kun taas lukion tai sitä korkeamman tutkinnon suorittaneilla luku oli noin kaksi. Koulutustason välillä ero rikosalttiudessa oli siis huomattava, 18-kertainen. Omaisuusrikosten kohdassa oli näkyvissä samaa ilmiötä. Mitä heikompi asema ihmisellä on sosioekonomisesti (vuositulot, ammattiasema, työttömyshistoria), sitä enemmän henkilö syyllistyi rikoksiin. Tarkastellessa lapsuuden perheen sosioekonomista asemaa Suomessa 1987 syntyneiden ikäluokassa havaittiin, että lapset, joiden vanhemmat työskentelivät työntekijäasemassa, tuomittiin rikoksesta hieman yli kaksi kertaa todennäköisemmin kuin lapset, joiden vanhemmat olivat ylempiä toimihenkilöitä. Tutkimuksessa havaittiin erityisen rikosalttiuden olevan lapsilla, jotka tulivat matalasti koulutetuista perheistä ja jotka olivat itsekin käyneet pelkän peruskoulun. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.2.)

7.3 Sosiaalisen kontrollin teoria

Nykykriminologiassa käytössä oleva sosiaalisen kontrollin teoria perustuu Travis Hirschin teokseen *Causes of Delinquency*. Hirschin ajatteli, että rikollinen käyttäytyminen on seurausta yksilöiden heikentyneistä sosiaalisista siteistä yhteiskuntaan. Näitä siteitä ovat mm. keskeiset instituutiot yhteiskunnassa sekä yksilön sosiaaliset verkostot. Sosiaalisen kontrollin teoriassa uskotaan, että mikäli kontrolli ei pidättelisi ihmisiä, he rikkoisivat normeja. Kontrollin poissa- tai läsnäolo selittää siis rikollisuuden vaihtelun. Kontrolleja on viralliset kontrollit ja epäviralliset kontrollit. Virallisia kontrolleja ovat valtion ja julkisen vallan delegoimat tai harjoittamat kontrollitoimet ja – valtuudet kuten poliisin ja koululaitosten harjoittama toiminta. Epävirallisia kontrolleja ovat esimerkiksi vanhempien harjoittama valvonta lapsiinsa. Myös parisuhteella on ositettu olevat rikollisuutta kontrolloiva merkitys epävirallisena kontrollina. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.3.)

Sosiaalisen kontrollin teoriassa Hirschi tuo esille neljä sosiaalisen siteen ulottuvuutta, joilla on vaikutusta yksilön rikoskäyttäytymiseen. Näiden puuttuessa tai heikentyessä rikollisuuden riski kasvaa. Ensimmäinen on tunnepohjainen side, mikä perustuu merkityksellisiin ihmissuhteisiin. Perustana on kysymys, onko ihminen valmis uhraamaan tunnepohjaiset ihmissuhteensa ja siteensä rikollisen toimin-

tansa myötä? Jos siteen ovat vahvat, menetettävät asiat ovat isompia, joten kontrollivaikutusta vahvistaa vahvat siteet. Toisena siteistä on motivoitunut sitoutuminen instituutionaalisiin rakenteisiin. Näitä ovat esimerkiksi perhe, työ ja koulutus. Tässäkin vahvempi side vähentää yksilön rikollista käytöstä. Nuoret, joiden vanhemmat tietävät, missä ja keiden kanssa nuori viettää aikaa, luovat kaksisuuntaisen sidevaikutuksen ollessaan kiinnostuneita ja sitoutuneita välittäessään nuorensa tekemisistä. Nuori taas vahvistaa sidettä kertoessaan missä ja kenen kanssa on. Tiiviiden siteiden kautta mahdollinen rikollinen käyttäytyminen tulee suuremmalla todennäköisyydellä vanhempien tietoon. Nuori joutuu punnitsemaan, onko teoillaan valmis näiden siteiden heikentymiseen. Jos ihmisellä on vahvat sosiaaliset siteet, rikoksen mahdolliset haitat ovat suurempia kuin siitä saatava hyöty. Kolmas siteistä perustuu ajan käyttämiseen laillisiin toimintoihin. Kun ihminen käyttää aikaansa erilaisiin laillisiin toimintoihin, aikaa jää vähemmän laittomalle toiminnalle. Nuorella, joka putoaa esimerkiksi koulun tai työelämän ulkopuolelle, on enemmän vapaata aikaa toimeentuloisuuden vuoksi, jolloin rikollisuuden riskin kasvaa. Neljäs side muodostuu lain noudattamiseen liittyvistä uskomuksista. Yhteiskunnan jäsenillä ajatellaan olevan yhteinen arvojärjestelmä, mikä määrittelee sallitun ja hyväksytyt käytökset. Suurimmassa osassa yhteiskuntia näitä arvoja tukevat sosiaalisen kontrollin muodot. Myös yksilön usko arvoihin, jotka tukevat normien noudattamista toimii itsessään kontrolloivana asiana, kun valvontaa ei ole paikalla. Jos ihminen ei usko näihin yhteiskunnan arvoihin, motivaatio niiden noudattamiseen laskee. Yksilö voi ajatella, ettei näiden arvojen noudattaminen ole tärkeää tai voi perustella itselleen tilanteet, jolloin yhteiskunnan normien rikkominen anteeksiannettavaa, sallittua ja ymmärrettävää. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.3.)

7.4 Oppimisteoria

Oppimisteoria perustuu Edwin H. Sutherlandin eriyttävään oppimisaltistumiseen ja myöhemmin kehittyneeseen yleiseen kriminologiseen oppimisteoriaan. Sutherlandin mukaan alttius rikoksiin on opittua. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, kuten ystävien ja kavereiden muodostamisessa ryhmissä tai läheisiltä. Oppiminen voi myös tapahtua muista lähteistä, kuten tiedotusvälineistä ja mediasta. Oppiminen tapahtuu kahdessa osassa, rikostekniikoiden ja rikokselle suotuisien määritelmien oppimisena. Rikostekniikoiden oppimisessa opitaan keinoja rikosten tekemiseen. Rikokselle suotuisien määritelmien oppimisessa taustalla voi olla esimerkiksi kulttuuri tai aate, minkä arvot tai normit voivat opettaa rikosten tekemiseen. Esimerkkinä tästä on kunniakulttuuri. Rikollisella uralla olevilla on havaittu olevan mentorisuhteita, joissa kokeneempi rikollinen auttaa nuorempaa. Nuorille voi tulla eteen tilanteita, joissa heitä suostutellaan ja pakotetaan tekemään jotain rikollista, jolloin tapahtuu oppimisprosessi. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.4.)

Kriminologi Ronald Akers edisti oppimisteorian kehittymistä teorialla, missä ajatellaan ihmisen oppivan palkintojen ja rangaistusten avulla. Yksilö jatkaa toimintaa, mistä on saanut palkintoja ja vähentävät tai lopettavat sellaista toimintaa, johon liittyy rangaistuksia. Oppimisteoriassa rangaistukset ovat ensisijai-

sesti muiden ihmisten negatiiviset reaktiot eli ei ainoastaan virallisen seuraamusjärjestelmän rangaistukset, vaikka oppimisteorian mukaan nekin vähentävät myöhempää alttiutta rikoksille. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.4.)

Kriminologinen oppimisteoria korostaa asenteen merkitystä rikosalttiudessa ja jakaa rikosmyönteiset asenteet neljään tyyppiin; moraalitunteita kiihdyttävät asenteet, rikollisiin samaistuminen, kontrollin vastaiset asenteet ja neutralisaatiot. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.4.)

Moraalitunteita kiihdyttävät asenteet puoltavat kostamista. Tutkimusten perusteella noin puolet nuorten väkivallasta johtuu kostomotiivista. Myös merkittävä osa vahingonteoista linkittyy kostamiseen. Noin neljännesosassa kostoissa kostetaan toisen puolesta eli ne ovat altruistisia. Asenteet, jotka suosivat altruistista kostamista kasvattavat todennäköisyyttä toteuttaa koston. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.4.)

Rikollisiin samaistuminen liittyy vahvasti järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiin ja rikollisiin jengeihin, missä yksittäinen henkilö voi samaistua muihin ryhmän jäseniin sekä kokeneempiin esikuviiin. Nämä kokeneemmat esikuvat voivat neuvoa nuoremmille rikosten tekniikoita ja mahdollisesti houkuttelevat ja kannustavat rikosten tekoon. Suomessa tehdyn tutkimuksen mukaan noin joka kymmenes mies oli alle 18-vuotiaana kokenut painostamista tai kannustamista rikoksiin. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.4.)

Kontrollin vastaiset asenteet voivat näkyä negatiivisena suhtautumisena kontrollitahoihin, kuten poliisiin. Tätä ilmenee esimerkiksi alamaailmassa, mutta kontrollin vastaisia asenteita löytyy myös yleis- ja korkeakulttuurissa. Näitä ovat sovinnaisääntöjen, normien, muotomääräisyyden ja kontrollin vastustus. Tutkittaessa nuorisorikollisuutta on todettu, että ne, jotka kannattavat tietynlaisia asenneväittämiä, kuten ”normien rikkominen kehittää persoonaa” ja ”itsensä toteuttaminen on tärkeämpää kuin normien noudattaminen”, ovat alttiimpia rikollisuudelle. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.4.)

Neutralisaatiossa selitellään normien vastaista toimintaa eli esimerkiksi omia virheitä tai toisen luottamuksen pettämistä. Kriminologisessa tutkimustraditiossa selittelyt on luokiteltu useasti toistuviin perustyyppisiin. Klassisia neutralisaatioita ovat seuraavat viisi selittelytapaa: vastuun kieltäminen, vahingonkieltäminen, uhrin kieltäminen, tuomitsijoiden tuomitseminen sekä vetoaminen korkeampiin periaatteisiin. Vastuun kiellossa vedotaan esimerkiksi humalatilaan, geeneihin tai huono-osaiseen sosiaaliseen taustaan. Vahingonkiellossa tekijä väittää, ettei vahinkoa tullut ja vetoaa esimerkiksi varkauden kohteella olevaan vakuutukseen. Uhrin kiellossa taas kuvataan uhri moraalittomaksi ja siten lievennetään teon moraalista tuomittavuutta, esimerkiksi raiskaaja selittää uhrin olleen vähäpukeinen ja viekoitteleva. Tuomitsijoiden tuomitsemisessa halutaan normalisoida omaa moraalittomuutta esittämällä esimerkiksi poliisiin tai muiden kontrollitahojen toiminta yhtä kyseenalaiseksi. Vetoamisessa korkeampiin periaatteisiin taas on taustalla useasti poliittinen tai uskonnollinen väkivalta. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.4.)

7.5 Leimaamisteoria

Friedrich Schiller toi jo 1700-luvulla esille leimaamisteorian, mikä perustuu siihen, että lievän rikoksen tehtyään yksilö kohtaa sosiaalista torjuntaa eikä esimerkiksi saa työtä, minkä johdosta syyllistyy vakavampiin rikoksiin jatkossa. Leimaamisteoriassa on kaksi mekanismia, identiteetti muutos ja sosiaalinen torjunta, joiden kautta voi toteutua leimaamisvaikutus. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.5.)

Ihmiset eivät mielellään ole tekemisissä rikollisten kanssa, mihin sosiaalinen torjunta viittaa. Tämä vaikuttaa rikoksen tekijän mahdollisuuteen muodostaa parisuhdetta ja saada ystävyysuhteita sekä työpaikkaa. Myös vankilaan joutuminen rikoksen teon seurauksena on eräänlainen muoto sosiaalisen torjunnan harjoittamisessa, missä ihminen ei voi osallistua normaalien sosiaalisten instituutioiden toimintaan täysvaltaisesti. Myös rikosrekisterin tarkastamista tietyissä tehtävissä pidetään sosiaalisen torjunnan muotona. Leimaamisteoriassa ajatellaan, että yksilö pysyy rikollisessa elämänpiirissä sosiaalisen torjunnan vuoksi. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.5.)

Identiteetti muutoksella ajatellaan leimaamisteoriassa sitä, että rikollisen minäkuva ja ymmärrys itsestä muuttuu sosiaalisten reaktioiden johdosta. Tässä näkyy subjektiivinen ulottuvuus, mikä nykytutkimuksissa korostuu myös esimerkiksi siinä, että tutkimustulosten mukaan päätös rikollisesta urasta luopumisesta vaikuttaa parisuhteen muodostamiseen ja työllistymiseen eikä päinvastoin. Identiteetti muutoksella tarkoitetaan myös sitä, että henkilö, joka ajattelee itsensä varkaaksi, tulee syyllistymään anastusrikokseen todennäköisemmin kuin henkilö, joka aiemmin on varastanut yhtä paljon, mutta ei koe olevansa olemuksellisesti varas. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.5.)

Leimaamisteoria tutkii erityisesti sitä, miten sosiaalinen reaktio yksilön rikokseen vaikuttaa siihen todennäköisyyteen, että hän syyllistyy uudelleen rikoksiin myöhemmässä vaiheessa. Virallisten seuraamusten vaikutusta on tutkittu paljon. Tutkimusten mukaan näyttää siltä, että pitkä vankeusaika vaikeuttaa työelämään sopeutumista, minkä johdosta henkilö ajautuu taas tekemään rikoksia. Vankilassa olevilla henkilöillä on monesti jo vaikeuksia kiinnittyä sosiaalisiin instituutioihin, mutta vankilassa olo edelleen voimistaa tätä. Tutkimusten mukaan leimaamisen vaikutus ei kuitenkaan ole yksiselitteinen vaan siihen vaikuttaa yksilön persoonallisuus ja muu tausta, kuten sosiaalinen asema. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.5.)

7.6 Biososiaalinen kriminologia

Biososiaalinen kriminologia on monitieteinen ja hyödyntää evoluutiopsykologiaa, käyttäytymisgenetiikkaa ja neurotieteitä selittäessään rikosalttiuden vaihtelua. Monen biologisen tekijän ja rikosalttiuden välillä on havaittu voimakasta korrelaatiota. Näitä ovat esimerkiksi kognitiiviset kyvyt, sukupuoli ja lepopulssi. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.6.)

On havaittu, että heikoilla kognitiivisilla kyvyillä on yhteys rikosalttiuteen. Suomessa ja Ruotsissa on tutkittu, että varusmiespalveluksessa tehtyjen älykkyystestien tulosten ja rikoskäyttäytymisen välillä on yhteys. Noin puolet älykkyystesteissä matalampaan kategoriaan kuuluneista miehistä oli tehnyt 15–21-vuotiaana vähintään yhden rikoksen, mistä oli tullut tuomio tai rangaistusmääräys. Vastaavasti korkeammassa kategoriassa olevista osuus oli noin 20 prosenttia. Yhteys kognitiivisten kykyjen ja rikosalttiuden välillä on näkynyt jo tarkastellessa 5-vuotiaiden lasten älykkyyttä ja käytöshäiriöitä 5- ja 7-vuotiaana. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.6.)

Kriminologian yksi systemaattisimmista havainnoista on sukupuolen ja rikoskäyttäytyminen yhteys. Miesten on todettu tekevän enemmän rikoksia. Nuorisorikollisuuskyselystä on selvinnyt suomalaisten poikien ja tyttöjen näpistelevän lähes yhtä usein, mutta fyysiseen väkivaltaan pojat syyllistyvät useammin kuin tytöt. Ero on Suomessa suurimmillaan vakavissa väkivaltarikoksissa, missä henkirikoksen tekijänä on 90 prosenttisesti mies. Erilaiset sosiaaliset ja kulttuuriset odotukset vaikuttavat myös rikoskäyttäytymiseen. Tutkimuksen mukaan maissa, missä on konservatiivinen ajatusmalli sukupuolirooleista, miesten ja naisten välillä on suurempi ero rikollisuudessa. Myös biologialla on merkitystä siinä, että miehet tekevät enemmän rikoksia kuin naiset. Sukupuolihormoni testosteronin on todettu korreloivan rikoskäyttäytymisen kanssa, ja miehillä erittyy sitä huomattavasti enemmän kuin naisilla. Erot naisten ja miesten aivojen rakenteessa selittävät osittain eroa rikoskäyttäytymisessä. Eroja on esimerkiksi toiminnanohjauksessa ja tunteiden säätelyssä. Eroa vihaisuuden ilmaisussa on myös sukupuolten välillä. Miehet turvautuvat naisia enemmän fyysiseen aggressioon. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.6.)

Hitaan lepopulssin on todettu myös vaikuttavan siihen, että ihminen syyllistyy rikoksiin. Tutkimuksissa on todettu, ettei sukupuolella ollut merkitystä tässä yhteydessä. Hitaan lepopulssin ja rikollisuuden välisen yhteyden taustalla on nähty kolme mekanismia. Pelottomuusteorian mukaan hidas lepopulssi vaikuttaa siihen, että ihminen ei koe pelkoa yhtä helposti kuin muut. Tämä taas vaikuttaa siihen, että ihminen ei pelkää rikoksesta seuraavaa rangaistusta yhtä tehokkaasti. Pelottomuus itsessään myös helpottaa rikosten tekemistä ylipäättänsä. Hitaan leposykkeen on todettu myös korreloivan huonon empatiakyvyn kanssa, jolla on yhteys rikollisuuteen. Kolmantena mekanismina on hitaan leposykkeen omaavan henkilön hakeutuminen riskialttiisiin ja jännittäviin tilanteisiin, esimerkiksi rikosten tekoon, koska nämä ihmiset kokevat epämiellyttäväksi autonomisen hermoston liiallisen rauhallisuuden. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.6.)

Tutkittaessa rikoskäyttäytymisen periytyvyyttä 2010-vuonna julkaistussa tutkimuksessa selvisi, että erottava ympäristö, kuten ystävät, selittää rikosalttiutta enemmän kuin jaettu ympäristö eli esimerkiksi perhe. Tosin taas tutkimuksessa selvisi, että perimä selitti 56 prosenttia antisosiaalisuudenvaihtelusta. Antisosiaalisuus on yksi rikoskäyttäytymistä selittävä tekijä, kuten myös addiktiotaipumus, heikot kognitiiviset kyvyt ja heikkoitsekontrolli, joissa on taustalla perinnöllisiä tekijöitä. Perimän ja ympäristön yhdysvaikutuksella on merkitystä siihen, suuntautuuko ihmisen rikolliselle polulle, joten perimä ei ole sama kuin kohtalo. (Kivivuori ym. 2018, kappale 5.6.)

8 PRODUKTIN KUVAUS

Opinnäytetyömme tuotoksena teimme poliiseille oppaan etsivästä nuorisotyöstä. Opas on kaksi sivuinen. Jo pohtiessamme oppaan rakennetta ennen itse toteutusta päätimme, että oppaasta saa tulla maksimissaan kaksi sivuinen, jotta tieto on helppo löytää siitä ja käyttäjät jaksavat lukea oppaan. Aluksi pohdimme Word-asiakirjalle, mitkä asiat olisivat tärkeitä olla oppaassa. Tiivistimme tämän jälkeen ydinasiat mahdollisimman jämäköiksi, mutta ymmärrettäviksi lauseiksi teemoittain oman kysymyksen alle. Tämän jälkeen aloimme visioimaan oppaan ulkoasua. Oppaan teossa käytettiin Word-ohjelmaa. Halusimme jäsentää eri aihealueet omiksi lokeroiksi, jotta nämä olisivat helpompi hahmottaa kokonaisuudesta omiksi teemoiksi. Muodostimme oppaan etenemään kysymyksestä vastaukseen muodossa, missä kysymys on valkoisella pohjalla olevassa laatikossa ja vastaus sinisellä pohjalla olevassa laatikossa. Lisäksi halusimme laittaa tiedon ikään kuin aikajanallisesti loogiseen järjestykseen, jotta lukijan on helpompi mieltää asiat myös käytäntöön.

Oppaan alussa käsittelemme etsivän nuorisotyön tarkoitusta omassa lokerossaan. Tämän jälkeen käsittelemme eri teemat kysymysten kautta. Kysymykset ovat seuraavat:

- Millaisissa tilanteissa poliisilla voi tulla vastaan apua tarvitsevia nuoria?
- Milloin poliisi voi lähettää nuoren tiedot eteenpäin etsivään nuorisotyöhön?
- Miten nuoren tiedot lähetetään etsivään nuorisotyötön?
- Miksi nuoren saaminen avun piiriin on tärkeää?
- Mitä sinun tulee tehdä tulevaisuudessa?
- Mitä sinun olisi hyvä muistaa tästä aiheesta?

Oppaan lopussa vielä hyödynsimme etsivän nuorisotyön tarjoamaa materiaalia laittamalla kolme laatikkoa, mihin on tiivistetty mielestämme hyvin etsivän nuorisotyön tarkoitus. Opas on mielestämme hyvin onnistunut kokonaisuus. Aluksi meillä oli oppaassa lähinnä teoriaosuutta etsivään nuorisotyöhön liittyen, mutta pohdimme siitä olevan hivenen hankala napata olennainen tieto. Siksi kehitimme rautalankamallin siitä, mitä poliisin tulee tehdä, jotta hänen on helpompi ottaa etsivä nuorisotyö osaksi työn arkea.

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme oli prosessina varsin pitkä. Jo syksyllä 2019 hieman opiskeluiden alkamisen jälkeen sovimme tekevämme opinnäytetyön yhdessä, koska meillä oli samanlaisia kiinnostuksen kohteita aiheisiin liittyen, kuten nuorten syrjäytyminen, nuorten huumausaineiden käyttö sekä nuorisorikollisuus. Syksyn 2019 ja kevään 2020 aikana pyörittelimme eri aiheita, ja lopulta loppukevästä 2020 päädyimme valitsemaan aiheeksemme poliisin ja etsivän nuorisotyön yhteistyön. Vaikuttimena oli molempien aiempi koulutus- ja työtausta sekä sitä kautta kiinnostus aiheeseen, aiheen ajankohtaisuus sekä halu tehdä työ, missä voimme oikeasti vaikuttaa johonkin. Kesän 2020 aikana aloimme keräämään aineistoa ja osin jo kirjoittamaan työn teoriaosuuksia. Työmme jäi hetkeksi tauolle työharjoittelumme alettua, mutta harjoittelun loppupuolella elokuussa 2021 aloimme taas kirjoittamaan opinnäytetyötä aktiivisesti ja silloin vasta itse oppaankin rakenne kirkastui meille. Oppaassa koimme tärkeänä sen, että se on tiivis ja helppolukuinen. Halusimme laittaa oppaan loppuun selkeät toimintaohjeet poliiseille, minkä avulla heidän on helppo ottaa etsivä nuorisotyö osaksi omaa työtänsä.

Yhtenä työmme kannalta tärkeänä asiana koemme sen, että se on pitkällisen prosessin tulos. Olemme pohtineet ja työstäneet aihetta kauan ja se on tänä aikana muokkaantunut ja jalostunut jatkuvasti. Luulemme, että työ olisi suppeampi ja pinnallisempi, mikäli olisimme aloittaneet sen myöhemmin ja kirjoittaneet sitä kiireellä valmistumisen paine niskassamme. Nyt meillä oli hyvin aikaa miettiä, mitä työhömmme haluamme kirjoittaa, mitä asioita koemme tärkeänä tuoda esille, millainen oppaasta tulee ja ehkä tärkeimpänä, miten saamme oppaan jalkautettua laitoksille käyttöön.

Tulimme siihen tulokseen, oppaan ja sen sisällyttämisen tiedon levittäminen jää pitkälti poliisilaitosten oman aktiivisuuden varaan, mikä voi muodostua myös yhdeksi kompastuskiveksi. Meillä opiskelijoina ei ole resursseja enempään kuin tiedottaa sähköpostilla asiasta laitoksille esimerkiksi ennalta estävän työn työntekijöille, mutta tiedon kulkeutuminen siitä eteenpäin käytäntöön hyödynnettäväksi ei ole meidän käsissämme. Jotta edes osa työntekijöistä omaksuisi etsivän nuorisotyön yhdeksi työkaluksi ennalta estävään toimintaansa, tulisi asiaa nostaa laitoksilla esille ja ohjata jokaista tallentamaan puhelimeensa alueensa etsivän nuorisotyön numeron. Toki siinä tapauksessa, jos saamme vanhemman konstaapelin nimityksen johonkin laitokselle, voimme siellä oman työn ohella jalkauttaa opinnäytetyötämme käytännössä.

Opinnäytetyömme on opettanut meille prosessin aikana pitkäjänteisyyttä hakea tietoa eri asioista ja tutustua aineistoihin löytäen mielenkiintoisen aiheen työllemme. Vaikka molemmat olemme jo tehneet yhden opinnäytetyön aiemmassa korkeakoulututkinnossa, halusimme tämänkin työn tuovan meille joi-takin uusia eväitä tulevalle työurallamme. Isona haasteena oli löytää työhön sopivat raamit. Meillä oli ajatuksena tehdä työhömmme lisäksi haastattelu poliiseille heidän kokemuksistaan yhteistyöstä etsivän nuorisotyön kanssa. Onneksi kuitenkin osasimme mitoittaa resurssimme oikein, koska nyt meillä oli mahdollisuus keskittyä hyvin näihin meidän valitsemiimme osa-alueisiin.

Opinnäytetyömme aiheesta saisikin edellisen kappaleen pohdintaan viitaten helposti tehtyä tutkimusta esimerkiksi poliisin ja etsivän nuoristyön yhteistyöstä ja siitä, onko tekemällämme oppaalla ollut vaikutusta siihen, onko yhteistyö lisääntynyt. Olisi hienoa saada tietää, että työstämme tulisi olemaan hyötyä poliisin ennalta estävän työn kehittämisessä, eikä se olisi vain jäänyt pölyttymään monien muiden opinnäytetöiden joukkoon.

Olemme tyytyväisiä valitsemaamme aiheeseen ja näemmekin, että ennalta estävälle työlle koko ajan kasvava kysyntä. Vaikka poliisin työssä välillä on kiire ja usko ihmisyyteen on koetuksella, mielessä pitäisi yrittää pitää ajatus siitä, että jokainen kohtaamamme ihminen on tunteva yksilö, jolla on toivoa selvitä elämässä kaidalle polulle. Erityisesti nuorilla on vielä suuri mahdollisuus muuttaa elämänsä suuntaa, kunhan he pääsevät oikean avun ja tuen piiriin. Yhdenkin ihmisen usko nuoreen ja hänen pärjäämiseensä elämässä voi kannustaa häntä ottamaan otetta elämästään.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto. Etsivä nuorisotyö. Saatavilla: <https://avi.fi/tietoa-meista/tehtavamme/opetus-ja-kulttuuri/nuorisotoimi/etsivanuorisotyö>. Viitattu 4.9.2021.

Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä. Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimenpiteen 24 toimeenpano alle 18-vuotiaiden rikoksen tekijöiden rikoskierteen ehkäisemiseen. Sisäministeriön julkaisuja 30/2013. Viitattu 2.9.2021. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79022/Ankkuri-malli%20moniviranomaisyhteisty%C3%B6ss%C3%A4.pdf>.

Bamming, Ruth. Walldén, Jaana. Etsivä nuorisotyö 2018. Valtakunnallisen etsivän nuorisotyön kyselyn tulokset. Aluehallintovirastojen julkaisuja 71/2019. Opetus- ja kulttuuritoimen vastuualue. Viitattu 20.8.2020. Saatavilla: https://www.intory.fi/site/assets/files/8731/etsiva_nuorisotyö_2018_-_lssavi.pdf.

Etsivän nuorisotyön käsikirja, 2018. Luettavissa: <https://www.intory.fi/etsiva-nuorisotyö/etsivalle-nuorisotyöntekijälle/etsivan-nuorisotyön-kasikirja/>

Etsivän nuorisotyön käsikirja. Valtakunnallinen etsivän nuorisotyön käsikirja. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla: <https://www.intory.fi/etsiva-nuorisotyö/etsivalle-nuorisotyöntekijälle/etsivan-nuorisotyön-kasikirja/> . Viitattu 6.9.2021.

Haikansalo, Anu & Korander, Timo. Poliisi (AMK) -opinnäytetyön ohje. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu.

Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Katsauksia 47/2021. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Markus kaakinen & Matti näsi: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/326622/Katsauksia_47_Kaakinen_N%C3%A4si_2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Helsingin Yliopisto. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Tutkimushankkeita – nuorisorikollisuuskyselyt. Viitattu 7.9.2021. Saatavilla: <https://www2.helsinki.fi/fi/kriminologian-ja-oikeuspolitiikan-instituutti/tutkimus/tutkimushankkeita/nuorisorikollisuuskyselyt>

Hyria Säätio. Valmennus ja ohjaus. Etsivä nuorisotyö. Saatavilla: <https://www.hyria.fi/toihin/suunta-elmalle/etsiva-nuorisotyö>. Viitattu 4.9.2021.

Kaartinen-Koutaniemi, Jaakko, 2012: Etsivässä työssä. Porvoo: Bookwell Oy.

Kivivuori, Janne. Aaltonen, Mikko. Näsi, Matti. Suonpää, Karoliina & Danielsson, Petri. Kriminologia 2018. Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. [E-kirja] Gaudeamus Oy.

Moilanen, Tanja. Airaksinen, Matti. Kangasniemi, Mari. Ankkuritoiminnan käsikirja. Moniammatillinen yhteistyö nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisemiseen. Sisäministeriön julkaisu 2019:16. Viitattu 2.9.2021. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161483/SM_16_19_Ankkuritoiminnan_kasikirja.pdf

Nuorisolaki 1285/2016.

Poliisi.fi. Ennalta estävä toiminta parantaa Helsingin turvallisuutta yhteistyöllä. Viitattu 13.10.2021. Saatavilla: <https://poliisi.fi/-/ennalta-estava-toiminta-parantaa-helsingin-turvallisuutta-yhteistyolla>

Sisäministeriö 2019, Enska. Sisäministeriön julkaisusarja 2019:3. Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161300/SM_3_19_ENSKA.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Soteuudistus.fi. Poliisin ennalta estävällä toiminnalla edistetään yhteiskunnan ja ihmisten turvallisuutta. Viitattu 13.10.2021. Saatavilla: <https://soteuudistus.fi/-/1410869/poliisin-ennalta-estavalla-toiminnalla-edistetaan-yhteiskunnan-ja-ihmisten-turvallisuutta>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkajulkaisu]. ISSN=2342-9151. 4. Vuosineljännes 2020. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 7.9.2021. Saatavilla: https://www.stat.fi/til/rpk/2020/04/rpk_2020_04_2021-01-19_tie_001_fi.html

Turun yliopiston uutinen. Alle kolme prosenttia tekee yli puolet rikoksista. Viitattu 7.9.2021. Saatavilla: <https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/alle-kolme-prosenttia-tekee-yli-puolet-rikoksista>.

OPAS POLIISILLE ETSIVÄSTÄ NUORISOTYÖSTÄ

**ETSIVÄ
NUORISOTYÖ**

Etsivän nuorisotyön tarkoitus on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella tai tarvitsevat muuten tukea päästäkseen tarvitsemiensa palveluiden piiriin.

Etsivä nuorisotyö perustuu vapaaehtoisuuteen ja se on nuorelle maksutonta.

Millaisissa tilanteissa poliisille voi tulla vastaan apua tarvitsevia nuoria?

- Valvonta- ja hälytyssektorilla tapaavat nuoren ja huomaat keskustelun edetessä, että nuori tarvitsee apua, mutta ei ole minkään avun piirissä.
- Kuulusteluissa käy ilmi, että nuori on ilman koulu- tai työpaikkaa eikä ole kiinnittynyt mihinkään palveluun.
- Yhdelle nuorelle kohdistuu paljon rikoksia ja yrität katkaista nuoren rikoskierteen.

Milloin poliisi voi lähettää nuoren tiedot eteenpäin etsivään nuorisotyöhön?

- Keskustele ensin nuoren kanssa nuoren tilanteesta ja kerro nuorelle etsivästä nuorisotyöstä.
- Kerro nuorelle etsivän nuorisotyön vapaaehtoisuudesta ja maksuttomuudesta.
- Kerro nuorelle, millä tavoin etsivä nuorisotyö voi auttaa.
- Tietojen luovuttamista etsivään nuorisotyöhön ohjaa Nuorisolaki 1285/2016.
- Pääsääntö on, että poliisi voi lähettää nuoren yhteystiedot nuoren kotikunnan etsivään nuorisotyöhön, kun saa nuorelta itseltään siihen luvan.
- Viranomaisella saa kuitenkin luovuttaa nuoren yhteystiedot ilman nuoren lupaa, jos viranomaisella on kokemus, että nuori tarvitsee viipymättä tukea päästäkseen tarvitsemiensa palveluiden piiriin.

Miten nuoren tiedot lähetetään etsivään nuorisotyöhön?

- Oman kunnan sivuilta löytyy kunnan etsivän nuorisotyön yhteystiedot.
- Nuoren yhteystiedot etsivään nuorisotyöhön voi laittaa esimerkiksi sähköpostilla, tekstiviestillä, soittamalla tai WhatsAppilla.
- Voit myös jättää sähköisen yhteydenottopyynnön yhteysetsivaan.fi (kirjaudu pankkitunnuksilla, täytä lomake ja lähetä).
- Yhteystiedoksi riittää nuoren nimi ja puhelinnumero (muuta yksilöintitietoja nuoresta ei lähetetä).

Miksi nuoren saaminen avun piiriin on tärkeää?

- Rikosten ennalta ehkäiseminen.
- Rikoskierre poikki mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Yhteiskunnalle on halvempaa ennalta ehkäistä rikoksia kuin selvittää niitä.

Mitä sinun tulee tehdä tulevaisuudessa?

- Selvitä alueesi etsivän nuorisotyön yhteystiedot.
- Tallenna etsivän nuorisotyöntekijän numero tai sähköpostiosoite työpuhelimeesi.
- Ota etsivä nuorisotyö aktiiviseksi yhteistyötahoksi työtehtävillä.

Mitä sinun olisi hyvä muistaa tästä aiheesta?

- Kohdatessasi alle 29-vuotiaan nuoren aikuisen, selvitä, onko hän kiinni koulutuksessa, työelämässä tai muissa palveluissa.
- Jos vastaus on ei, kysy, voiko tiedot välittää eteenpäin etsivään nuorisotyöhön.
- Jos vastaus on myöntävä, lähetä etsivään nuorisotyöhön nuoren nimi ja puhelinnumero.

